

Obrtnijske raznoterosti.

Nekatere vrste opeke razje cink. Če se poklada cink na opeko, v kateri je dosti raztopljenih solij, se pri vlažnosti hitro pokvari. Zato se priporoča, da se vmes dene kaka druga tvarina.

Poraba zdrobljenih porcelanskih čepinj. Če porcelanske črepine zmeljemo, dobimo dobro sredstvo za poliranje. Tudi za čiščenje steklenic se dajo zdrobljene porcelanske črepine dobro rabiti.

Kako se odstranijo tintne pege iz blaga? Pri blagu, pri katerem se je bati, da bi klorovo apno ali pa deteljna sol uničila barvo, se naj rabi fosforno kisli natron. Predno se dene blago v vodno kad, se na tintne pege nakapa loja od sveče in potem se pa opere blago v imenovani tekočini. Če se pege takoj popolnoma ne odstranijo, se naj to še jedenkrat ponavlja.

Trajnost lesa. Pri škafih in kadeh se opaža, da so nekatere doge že trohljene, druge pa še popolnoma trdne, nekatere se hitro napijejo vode, druge pa zopet ne. Opazovanja so pokazala, da se doge, ki stoje tako v škafu, kakor je les rasel, ne napijejo vode in dalje trajajo, nego če so narobe obrnjene. Tudi stebri so trajnejši, če stoje tako, kakor je drevo rastlo. Na to bi se morali ozirati sodarji in tesarji.

Stroj za sobne slikarje. Na razstavi v Čikagi je razstavljen stroj za sobne slikarje. S tem strojem se naredi toliko, kolikor bi z roko naredilo dvajset delavcev. Stroj dela po načelu razprševalca. Barvasta tekočina je v posodi in se s stisnjenim zrakom razpršuje v stene. S tem strojem se baje lahko dela tudi po zimi pri največjem mrazu. Samo stisnjen zrak se mora predno stopi v posodo za barvo ogreti, kar se zgodi s posebno pečjo. Na razstavi je štirinajst tacihi strojev.

Kamneni kit. Po sto gramov se vkupe stopi in pride dene 200 gramov moke od opeke in 20 gramov finega peska. — Tudi se naredi tak kit, če se vkupe stopi 100 gramov šelaka in 100 gramov v prah stolčenega votliča.

Kmetijstvo.

Divji kostanj in želod.

Divji kostanj daje dobro in tečno pičo za živino. Divji kostanj je skoraj tako tečen kakor žitno zrnje. V svežem kostanji je veliko vode, katere pa mnogo zgubi, ako še dalje časa leži. Nadalje je v divjem kostanji neka posebna grenčica. Zaradi grenkega okusa sprva živina prav ne mara za divji kostanj, ali prežvekovalci se ga kmalu privadijo in jako radi jedó, za konje pa ni.

Kar se tiče redivosti in prebavljivosti, se da divji kostanj precej primerjati žitnemu zrnju. Svež kostanj se lahko prebavi. Pozneje je pa težje prebavljiv in utegne prouzročiti celo oslavljenje želodca.

Če dajemo živini divji kostanj, bode imela lepo meso in pa dobro mleko. Na mleku je posebno mnogo smetene, če kravam dajemo divji kostanj. Mleko tudi od take krme ne dobi nikakega neprijetnega okusa. Kravam lahko dajemo na dan po 2 do 5 kilo divjega kostanja, živini, ki jo debelimo pa 10 in še več kilogramov, ovcam pa do pol kilograma. Če pa ovce debelimo, dati jim smemo tudi do jednega kilograma divjih kostanjev. Kadar pa živini pokladamo kostanj, dajati jej moramo tudi

dovolj sena in slame. Tudi repo je dobro dajati s kostanjem.

Kostanj lahko pokrmimo živini že svežega in sicer zrezanega. To se pa vendar le redkokdaj zgodi. Če pa dajemo živini suh kostanj, je pa najbolje, da kostanj debelo zdrobimo ali zmeljemo in potem primešavamo mej drugo krmo. Kostanj se lahko suši na solnci, v sušilnici ali pa tudi na peči. Nekateri pa kostanj kuhajo ali pa namakajo v vodi. S tem pa doseže, da je kostanj prebavljivejši in da zgubi nekoliko grenčice.

Če kostanj dalje časa spravimo, je vsekako potrebno, da ga dobro presušimo, ker sicer začne plesniti po sredi. Za plesniv kostanj pa živina ne mara in je tudi škodljiv.

Želod pa nima v sebi toliko redilnih snovij kakor kostanj in mnogo več strojne kisline. Če se daje dosti želoda govedom, še zbole. V mali meri je pa želod še dobro zdravilo pri nekaterih boleznih.

Pač je pa želod za prašiče dobra piča. Na Hrvaškem debele prašiče največ z želodom. Špeh prašičev, katere so debelili z želodom, je jako dober in okusen. V manjši meri je želod pač tudi za ovce in koze. Naravnost odsvetovati je pa želod dajati govedom in konjem.

Nam se je zdelo potrebno opozoriti na te dve vrsti živinske krme, ker se večkrat primeri, da baš divji kostanj in želod kmetijstvu ne prideta v prid. Prvo drevo celo naši kmetje nikakor ne prištevajo koristnim drevesom in ne vedo družega o njem, kakor da daje dobra senca. Iz povedanega je pa razvidno, da bi pridobili tudi krme za živino, ko bi ob primernih krajih, zlasti ob cestah nasadili divjih kostanjev.

Kmetijske raznoterosti.

Jesensko in zimsko gnojenje. Da rastline dobro uspevajo, je potrebno, da pride enakomerno gnoj do njih korenin. To se doseže, če se gnoji jeseni ali po zimi. Dežnica in snežnica vzameta stekajoč se v tla, seboj gnojilne snovi. Jesensko gnojenje pa ni priporočati za rahla peščena ali kamenita tla, pa tudi ne za njive, kjer vodovje vedno previsoko stopa. Na tacihi njivah se gnojilna moč vsa poizgubi v spodnje plasti, če se jeseni ali po zimi gnoji, in zatorej gnojenje dosti ne izda.

Vazelina so z ogljem očiščeni ostanki petrolejskih čistilnic. Vazelina je nekaka tolšča, ki pa nikdar žaltovo ne postane. Vazelina se sama, ali pa pomešana z drugimi tolščami, kakor ribjo mastjo, lojem i. t. d. rabi za mazanje usnja, ki potem jako trpežno postane. Vazelina, ki se rabi za mazanje čevljev, se lahko počrni s slonokoščnim črnilom.

Previdnost pri polaganji sveže slame. Kakor sveže seno tako tudi slamo rajši goveda jedo svežo nego staro, ker jo lažje prežvečijo. Posebno jo pohlastno jedo, če je potresena s kako moko ali otrobi. Če je goveda lačna, se rado primeri, da jo potem napenja, ker se prehitro naje sveže slame. Zato je treba previdnosti, če se sveža slama poklada.

Škodljivost rjaste slame. Slama žita, katerega je napala rja, je škodljiva za mlado in pa za brejo živino, kakor so pokazale skušnje. Lahko se pa taka slama poklada drugi starejši živini in tudi živini, ki jo debelimo. Vendar moramo tako slamo dobro posoliti, ako jo pokladamo živini.

Pšenica za seme. Skušnje so pokazale, da pšenica, če jo posejemo, precej, ko jo omlatimo, ne kali v taki meri, kakor, če jo sejemo, ko je ž. bila v shrambi nekaj tednov. Pšenica v shrambi še bolj dozori in je potem zatorej boljša za setev.

Ajdove pleve se ne smejo prašičem dajati v preobilni meri, ker sicer prašiči zbolé. V zmerni meri in mej drugo pičo se pa lahko dajo ajdove pleve in ne škodujejo.

Kedaj se češnjam gnoji. Navadno češnjam ne gnoje, ali skušnje pa vendar kažejo, da se tudi pri češnjah splača gnojenje. Gnojiti se mora v zgodnji jeseni, dobro pa ni češnjam gnojiti po zimi.

Češplje ostanejo sveže več mesecev, ako jih obesiš v košarici v vodnjak tako, da so malo nad vodo

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Dohod do teh jezerov je bil nekdanj bolj težaven in — kakor se mi je v Karlovcu zatrjevalo, — zaradi osamljenosti nič kaj varen pred lopovi. Menda so novejši časi oboje to zboljšali. Prijatelji, — in to pravi in istiniti prijatelji — lepe a siromašne Hrvaške pa želijo tem krajem še dokaj več. Tako je n. pr. v št. 178. letošnjega „Slov.“ nasvetoval neki g. dopisnik jako dobro za te kraje grajenje novih železnic, in sicer progo iz Ogulina na Otočec, Brinje, Perušić, Gospič in Zrmanje, kjer bi se imela zjediniti z dalmatinskimi železnicami. Tako prišlo bi v nekdanjo Granico vendar nekaj prometa, življenja in zaslužka. Pa nasvetovana je bila v zgor navedeni številki „Slov.“ še druga proga, namreč: Senj-Bihač, ker bi se tako zvezalo hrvatsko Primorje z Bosno. Brali smo ondi doslovno: „Sedanja karlovško-reška železnica vodi ravno skozi najbolj puste in prazne kraje, tako da redko naseljenim prebivalcem prav malo koristi, kajti od Karlovca do Reke je večji del Kras, vse prazno in golo. Omenjeni železnici pa bi se dali izpeljati po krajih, ki bi mogli s časoma biti dobro obdelani, prav rodovitni.“ (To naj bi bila Amerika za naše ljudi, dostavi vnovič moja malenkost!) Dalje je pisal zgoraj navedeni gosp. dopisnik: „V teh oddelkih pa so tudi krasni gorski kraji, polni prirodnih krasot. Nahajajo se namreč tu svetovnovnana plitvička jezera (njih 13, ki se razlivajo eno v drugega). Svet je tam okoli že parceliran“. — Gosp. pisavec je dalje prigovarjal premožnejšim Hrvatom, naj pokupijo sami vse parcele, da se ne vrinejo v ta kraj zopet tujci, ki nenasitno prežé po hrvaški zemlji, samo da morejo pozneje zapovedovati, ali se vsaj med Hrvati šopiriti, kakor je to zdaj n. pr. v Opatiji in kakor bo s časom v Cirkvenici, kjer si bodo Madžari osnovali kolonijo. Pač moder nasvet, katerega naj bi ne preslišali oni Hrvati, katere je Bog blagoslovil s premoženjem. Žalne prikazni naše gorenjske strani v najnovejšem času naj bi jim bile v svarilen vzgled. —

Od postaje Tounj naprej je vožnja še bolj dolgotrajna, kakor poprej. Proga gre deloma po zelo pustem, z kamenjem nasejanem svetu, deloma pa je vrezana med zemljo in skalovjem (Einschnitte), in čudil sem se, s čim se ubogo ljudstvo po teh krajih živi. Reklo se mi je, da nekaj malega od poljedelstva, po večjem pa se pečá narod z rejo drobnice. Redka poslopja pa, ki so se videla tu in tam, kazala so lice največje primitivnosti in uboštvá. Bližnja postaja nam je bila Ogulin, kateri kraj leži v široki gorski dolini na gričnatem svetu skoraj tik Klekovega podnožja. Pogled na obširen trg je mikaven in vabljiv, tim bolj, ker ni zelo oddaljen od progo. Da bi me bil „lukamatija“ hotel počakati le uro, pa jo bil prav gotovo šinil v trg, da si ga v naglici vsaj po večjem ogledam.

Zgodovina omenja Ogulina vprvič o pričetku XVI. stoletja, vendar gre misliti, da se je zidanje tukajšnjega starega Frankopanskega grada pričelo že l. 1493. L. 1550 bival je tam neki Štefan Frankopan; — ker pa s svojimi bojnimi močmi ni bil kos navalom krvoločnih Turkov, prepustil je l. 1563 ta in tudi še več drugih svojih gradov v last kralju. Ogulinski grad z posadko vred vročen je bil na to kraljevemu kapitanu v varstvo in obrambo, in le naj bolj hrabrim in zanesljivim vojskovodjam je bilo to dostojanstvo zaupano. Zgodovina jih navede njih več po imenih. —

V l. 1622, 1623 in 1668 je zadobil Ogulin več predpravíc. — L. 1746 postal je pod slavno cesarico Marijo Terezijo glavni stan ogulinskega graničarskega regimenta; šteli so ga vendar le bolj kot vojaško kolonijo. Glavni njegov razvoj pa se je pričel l. 1873, ko se je razdrla vojaška Granica, in se vpeljala civilna uprava. Ugodna lega njegova naredila ga je za sedež modruš-reške županije (Comitat); — tu je dalje deželno sodišče, ki nadvladuje 7 okrajev, (ves nekdanji slunjski in ogulinski graničarski regiment) in seže noter do Sušaka pri Reki. Zraven je tu še posebej okrajno sodišče, okrožna finančna direkcija, gozdni urad, z eno besedo: iz nekdanje vojniške je postal Ogulin uradniška kolonija, kjer deluje 150—200 raznovrstnih uradnikov. Poleg tega imajo tu katoliki in pravoslavni svoji fari, nova šola je prava monumentalna zgradba, kot vojaška posadka pa je nastanjen ondi še brambovski batalijon. Ni čudo toraj, da se je v teku malih let Ogulin vsled mnogih novih zidarjev ves spremenil, prenovil in omladil. Zraven so ga olepšali tudi še z drevoredi in nasadi, tako da je zdaj baje res prav ličen in prijazen kraj. Nazivljejo ga sicer še vedno le kot trg, šteje pa okoli 4200 prebivalcev. Omeniti morem tudi še rečice Dobra (domačini jo imenujejo Gjula), čez katero vodi lični železni most. Kakor se naše kranjsko-notranjske in dolenske vode v mnogih krajih izgube pod zemljo in hribovje, ter čez prej ali poslej zopel pritečejo iz podzemeljskih témin na beli dan (n. pr. Pivka - Unec - Ljubljana, Reka, Krka, Temenica itd.), tako se tudi tu rečica Dobra (Gjula) razliva ravno pod trgom v podnožju starega Frankopanskega grada,